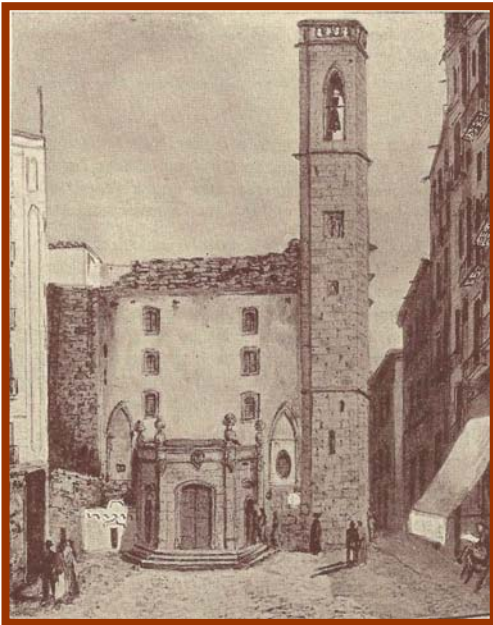

EL SO INCONFUSIBLE DE LES CAMPANES DE LA BASÍLICA DELS SANTS MARTIRS JUST I PASTOR

Ja feia una colla d'anys que el so inconfusible de les campanes de Sant Just i Sant Pastor no acaronava el barri. Havien emmudit, no pas perquè no tinguessin ganes de voltar i repicar, però el transcurs dels segles n'havia afeblit les estructures i no oferien la seguretat necessària per poder deixar sentir les seves boniques diversitats sonores.

Els treballs a la torre, realitzats l'any 2013, van permetre novament la instal·lació de les campanes, després d'una acurada restauració que va realitzar la casa Campanas Quintana, S.A., una dinastia de mestres campaners de Palència que es remunta, sense interrupcions, a l'any 1637.

Església del Sants Just i Pastor segons un gravat del segle XIX.
(Miniatura del Museu d'Història de la Ciutat)

La bonança econòmica que vivia la ciutat a principis del segle XIV, conseqüència de l'expansió territorial de la corona pel Mediterrani, va dinamitzar els sectors productius i va procurar l'enriquiment i l'ascens social de les classes dominants. Aquesta situació es va traduir en millores en les construccions privades i públiques. Els administradors de l'església de Sant Just i Sant Pastor decidiren la construcció d'un nou temple de proporcions més àmplies i van començar la nova obra a principis de febrer de l'any 1342, en estil gòtic

propi de l'època.

Les primeres notícies documentades que fan referència a les campanes de Sant Just i Sant Pastor són de l'any 1326 i se les anomena *cimbala* (Arxiu Catedral Barcelona, RC VI, 201), i també sobre el trencament de la campana major l'any 1338: *est unum cimbalum fractum quod est maius* (ACB, VP IV bis, 4v.), on l'escrivà relata que va ser trencada per culpa dels qui la tocaven. Aquestes dues notícies són referides a l'església anterior a l'actual.

En aquesta època les campanes regien la vida dels pobles. Hi havia dos tocs importants: el de matines, que habitualment coincidia amb el començament del dia, que havia de ser abans

de l'aurora perquè els vilatans anessin a treballar a la sortida dels sol, i el de l'acabament de la jornada, que acostumava ser a l'hora de vespres. A més a més de les hores canòniques, hi havia diferents tocs que s'havien de fer durant la celebració de la missa. Les campanes també servien per congregar la comunitat per un esdeveniment o anunci important i per noticiar el naixement o la mort dels veïns. Un toc important era el "seny del lladre", que podríem dir que era un toc de seguretat, quan es tancaven les portes de les muralles i les persones d'ordre es recollien a les cases perquè en la foscor de la nit començava la jornada de lladres i valentons.

Arribada de les campanes, després de la seva restauració, a la plaça de Sant Just, el dia 11 de juny de 2013, on es celebrà un acte amb assistència de representants de la Parròquia, l'Arquebisbat i l'Ajuntament.

A la documentació de l'arxiu parroquial s'esmenten per primera vegada les campanes l'any 1494. En aquesta data la Junta d'Obra paga 8 lliures per la construcció d'una esquella (campana petita) i pel coure afegit. També l'any 1521 Joan Rovellats en construeix una altra.

El campanar no es menciona fins al 1553. En aquest any el mercader Joan Bosch va fer un donatiu de 3 lliures i 12 sous per la seva construcció.

Abans de la construcció del campanar actual, les campanes estaven situades en una mena d'espadaña a la part alta de l'església. Ens consta que Pere Blai (pare) va construir l'any 1554 unes pilastres amb aquesta finalitat. Les campanes no tenien batall i eren tocades amb una espècie de verga

metàl·lica. El mateix Pere Blai va projectar i construir el campanar entre el 1556 i el 1559.

De les quatre campanes que han tornat a Barcelona, la més antiga no té cap descripció epigràfica que permeti identificar-la amb seguretat, però podria molt bé ser la campana que l'any 1563 va fondre el mestre de seny (fonedor de campanes) Jeroni Domingo i que va ser beneïda pel bisbe Joan Jubí, titular de Constantina. Com que no es coneix el seu nom amb seguretat, Mn. Armand Puig, rector de la parròquia, li va posar el nom d'Egídia, en honor de sant Egidi o sant Gil, patró de la comunitat que resideix a la basílica de Sant Just i Sant Pastor.

- **Egídia.** Característiques: 219 kg, 650 cm de diàmetre i 590 cm d'altura interior. Relleus: Jesucrist de la passió, Mare de Déu amb l'infant Jesús i Sant Miquel. Text de la volta: "*IHS, Ave Maria gracia (sic) plena Dominus tecum benedicta.*" Text del vas: "*Te Deum laudamus*" (tres vegades) i "*Ave Maria*" (una vegada).

Campana Pastora, construïda pel mestre Miquel Carmini l'any 1616

L'any 1616, a causa d'haver-se trencat una de les campanes, es va encarregar al mestre courer Miquel Carmini la fosa d'una campana pel preu de 16 lliures.

Pastora. Característiques: 143 kg, 600 cm de diàmetre i 495 cm d'altura interior. Autor: Miquel Carmini, any 1616. Any del jou de fusta: 1852. Relleus: Jesucrist de la passió, Mare de Déu amb l'infant Jesús, sant Miquel i marca de l'autor (Carmini). Text de la volta: "*Christus vincit, Christus regnat, Christus ab omni malo.*" Text del vas: una creu amb "*Ave Maria*". Té un forat de bala (època desconeguda).

L'any 1641, atesa la mala situació econòmica que passava la parròquia, es va fer una col·lecta general i s'encarregà al mestre courer Antoni Gibert una campana que el vicari perpetu Mn. Rafael Ràfols va solemnement batejar amb els noms de Justa, Paciana, Raimunda, Policàrpia, Eulàlia i Madrona.

- **Justa.** Característiques: 643 kg, 990 cm de diàmetre i 830 cm d'altura interior. Autor: Antoni Gibert, any 1641. Relleus: Jesucrist de la passió, Mare de Déu amb l'infant Jesús, sant Miquel i marca de l'autor (Gibert). Text de la volta: "*Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat, Christus ab omn*". Text del vas: una creu amb "*Ave Maria*". Obrers: Lluís de Boixadors i Lull; Josep de Corbera i Llinàs; Valentí Macià, mercader; Francesc Vellmala, adroguer; Andreu Anglí, courer; Onofre Piquer, botiguer de teles.

L'any 1774, tocant a morts, es va trencar la campana mitjana i la Junta d'Obra va encarregar la construcció d'una nova campana, més gran, al mestre Pau Torrents que per aquesta feina va cobrar 271 lliures barcelonines, 100 de les quals degut a la penúria econòmica que passava la parròquia, les va aportar el bisbe Josep Climent. Aquesta campana en poc temps es va trencar dues vegades i a la fi es va encarregar de fondre-la al mestre Jaume Pallés de Granollers. Va ser batejada l'any 1778 amb els noms de Montserrat, Sant Just i Sant Pastor i Sant Pacià. És l'actual campana major.

- **Montserrat.** Característiques: 814 kg, 1105 cm de diàmetre i 920 cm d'altura interior.

Autor: Jaume Pallés (Granollers), any 1778. Relleus: Jesucrist de la passió, Mare de Déu de Montserrat, sants màrtirs Just i Pastor i sant Pacià, bisbe. Text de la volta: "*Christus imperat, Christus regnat, Christus ab omni fulgure nos defendat, Christus noviscum (sic) est.*" Text del vas: una creu amb "*Ave Maria*". Obrers: Josep de Falguera i d'Asprer; Francisco Seguí, ciutadà honrat de Barcelona; Joan Fontrodona, notari; Joan Aloy, corredor d'orella; Anton Carrió, seller; Ignasi Pons, espaser.

Amb la restauració de les campanes i del campanar, es va iniciar un programa de rehabilitació de la basílica, per donar l'antic esplendor que havia tingut a una de les més antigues esglésies de Barcelona, seu de la catedral catòlica de la ciutat en el segle VI.